biBUŁa

Biuletyn Informacyjny BUŁ

nr 3/2019 (134)
ISSN 2084-4670

SPIS TREŚCI

artykuły
..... Katalogi BUŁ - początki
..... Literatura dziecięca w BUŁ

warto przeczytać
..... Zuzanna Łapicka - *Dodaj do znajomych*
..... Jakub Małecki - *Nikt nie idzie*

nowości książkowe

Katalogi BUŁ - początki

Katalogi to główne źródło informacji o zbiorach biblioteki. Ich znaczenie podkreślał już Joachim Lelewel pisząc "Potrzebne są lub przydatne katalogi abecadłowy, repozytorialny, systematyczny, językowy, typograficzny, chronologiczny, narodowy, geograficzny, miejscowy, ażeby w tym rozmaitym sposobie można wiedzić co biblioteka posiada, co się w niej znajduje"[2, s. 278]. Idąc za słowami wielkiego bibliografa i doceniając znaczenie tego podstawowego narzędzia, mającego za zadanie ułatwienie poruszania się po początkowo niewielkich, ale szybko rosnących zasobach bibliotek powstających po drugiej wojnie światowej, wraz z rozpoczęciem gromadzenia zbiorów zaczęto tworzyć katalogi.

Nie inaczej było w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego, którą powołano do życia 11.02.1945 roku. W tym samym roku, w październiku, zaczęto tworzyć najstarszy katalog BUŁ - katalog alfabetyczny. W alfabetycznych katalogach kartkowych zakres tworzonych kart obejmował: opisy skrócone, opisy pełne, odsyłacze, karty seryjne, karty przewodnie. Porządkowanie kart - oczywiście alfabetyczne. W przypadku autorów o dużym dorobku, często również wydawanym w wielu językach, stosowano podział piśmiennictwa na dzieła zbiorowe, poszczególne utwory (z uwzględnieniem języka wydania) i odsyłacze. Takie rozwiązanie powodowało w konsekwencji pewne odstępstwa od ściśle alfabetycznego układu kart, ale ułatwiało odnalezienie potrzebnej literatury.

Od początku zdawano sobie sprawę z tego, że katalog alfabetyczny nie będzie w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb informacyjnych czytelników. Planowano budowę katalogu rzeczowego i w 1947 roku zaprowadzono katalog klasowy, osiągając dwa lata później liczbę 679 klas [1, s. 60]. Katalog klasowy stanowił etap przejściowy do katalogu przedmiotowego, utworzonego w 1950 roku. Z perspektywy lat uznać trzeba to posunięcie za właściwe, chociaż w latach 1950-1953 spowodowało pewien chaos informacyjny i równoległe funkcjonowanie dwóch, uzupełniających się katalogów rzeczowych było bardzo niedogodne dla użytkowników. Metadane na karcie katalogowej to w zasadzie odwzorowanie opisu sporządzanego do katalogu alfabetycznego, ale wzbogacone o nagłówki, określające charakterystykę przedmiotową dokumentu, wypisywane odręcznie zielonym kolorem. Z doświadczeń bibliotekarzy wynika, że katalog przedmiotowy nie był lubiany przez czytelników zapewne z powodu skomplikowanych reguł szeregowania kart, zgodnych z założeniami wypracowanymi przez A. Łysakowskiego. Dla przykładu, przy szeregowaniu kart o identycznym nagłówku przyjęto kolejno następujące kryteria: 1. daty wydania dzieł w porządku chronologicznym, 2. w obrębie jednej daty - hasła alfabetyczne autorskie lub tytułowe, 3. wewnątrz tego samego hasła - abecadłowy porządek tytułów, 4. kolejność wydań tego samego dzieła w jednym roku [3, s. 181; 182]. Połączenie alfabetycznego układu nagłówków przedmiotowych z układem chronologicznym, według dat wydania, w obrębie identycznych haseł, i ponownie alfabetycznym szeregowaniem w ramach jednej daty publikacji, stanowi czasem dla czytelnika obraz pewnego chaosu.

Szczególny typ katalogu to katalog czasopism i wydawnictw zbiorowych, który w obecnej postaci zaczęto tworzyć w 1949 roku [4, s. 52]. Występują w nim trzy rodzaje kart - tytulaturowa i 2 typy wyszczególniających. Zawartość tomów, obejmujących nie więcej niż trzy prace, rozpisywano na dostosowanych do tego celu kartach katalogowych i dodatkowo sporządzano oddzielne opisy do katalogu alfabetycznego. Katalog ten stanowi w BUŁ drugi przykład odejścia od ściśle alfabetycznego układu w zakresie sposobu szeregowania kart, co bywa niekiedy źródłem pewnych problemów nie tylko dla studentów, ale również dla początkujących bibliotekarzy. Wobec dużej różnorodności konstrukcji tytułów czasopism, chociażby w zakresie Zeszytów Naukowych różnych jednostek, przyjęty układ wydaje się jednak najbardziej odpowiedni. Zeszyty Naukowe poszczególnych uczelni, wydziałów i instytutów prezentowane są w układzie alfabetycznym wg nazw instytucji wydających, a w ich obrębie alfabetycznie wg miast, tytułów, tytułów serii.

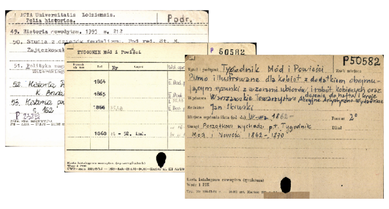

Na przestrzeni lat nie tylko rosła zawartość katalogów, ale również powstawały nowe rodzaje, wzbogacając zestaw narzędzi wyszukiwawczych dla użytkowników i warsztat informacyjny pracowników biblioteki. Wśród nich wspomnieć trzeba katalog tekstów literackich. Katalog tekstów literackich powstał z przekształconego Katalogu językowego, założonego w 1949 r. W 1955 r. Katalog językowy obejmował piśmiennictwo obcojęzyczne w 36 językach, z wyłączeniem najbardziej rozpowszechnionych - angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego. Liczył wówczas ok. 4300 kart. Nigdy nie został opracowany retrospektywnie. W 1969 r. katalog językowy przekształcono w katalog tekstów literackich, uzupełniany do 1997.

Pewną ciekawostkę stanowiły kartoteki zagadnieniowe, które uzupełniały informacje o zbiorach BUŁ. Tworzono je w odpowiedzi na zapotrzebowanie czytelników, zgodnie z aktualnymi kierunkami w polityce i nauce czy też w celu poszerzenia informacji o zbiorach o dodatkowe aspekty. Przykłady takich kartotek to: *Katalog ruchów społecznych XIX i XX wieku*, udostępniony w 1950 r., *Kartoteka pawłowizmu*, zwierająca materiały z zakresu nauki Pawłowa i jego szkoły, *Kartoteka bibliograficzna "Nowych Dróg"*, utworzona z powodu dużej poczytności tego czasopisma czy też *Indeks topograficzno-chronologiczny do katalogu czasopism*, który, jako jedyny z kartotek z początkowego okresu, zachował się do dnia dzisiejszego.

W pierwszym dziesięcioleciu istnienia BUŁ rozpoczęto również budowanie katalogów zbiorów specjalnych: starych druków (alfabetyczny), zbiorów muzycznych (alfabetyczny i przedmiotowy), zbiorów ikonograficznych (alfabetyczny i przedmiotowy, przekształcony w klasowy) i dokumentów kartograficznych (krzyżowy zawierający w układzie alfabetycznym hasła autorskie, tytułowe i rzeczowe). Każdy z katalogów zbiorów specjalnych budowano według zasad dostosowanych do rodzaju opisywanych zasobów.

Jak wynika z przedstawionej w dużym skrócie historii katalogów BUŁ, od powstania biblioteki aż do lat dziewięćdziesiątych 20 wieku informacja o posiadanych zasobach była rozproszona w kilku katalogach, różniących się formą fizyczną, zakresem metadanych, metodami opracowania i sposobem prezentacji. Większość z nich funkcjonuje do dnia dzisiejszego, równolegle z katalogiem komputerowym, który po raz pierwszy stworzył szansę pewnego uporządkowania informacji o zbiorach biblioteki. Wobec dużej liczby publikacji zgromadzonych przed wdrożeniem komputeryzacji w BUŁ i innych dużych bibliotekach akademickich, jest to jednak szansa tylko teoretyczna i w chwili obecnej równoległe funkcjonowanie kilku katalogów różnego typu, o różnym zasięgu i zakresie, jest nie do uniknięcia. Ale tu już wkraczamy w obszar katalogowania retrospektywnego, mogącego stanowić przedmiot oddzielnych rozważań.

1. KAMIŃSKA Krystyna, TREICHEL Irena. Katalogi biblioteczne. In Pierwsze dziesieciolecie [!] Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. 1945-1954. Łódź: Biblioteka Uniwersytecka, 1955, s. 56-64
2. LELEWEL Joachim. Joachima Lelewela Bibljograficznych ksiąg dwoje, w których rozebrane i pomnożone zostały dwa dzieła Jerzego Samuela Bandtke: Historja drukarń krakowskich - tudzież Historja Biblioteki Uniw. Jagiell. w Krakowie a przydany Katalog inkunabułów polskich. T. 2. Wilno: nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego Typografa Imperatorskiego Uniwersytetu, 1826.
3. ŁYSAKOWSKI Adam. Katalog przedmiotowy. Podręcznik. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1946.
4. SKIBIŃSKA Władysława. Czasopisma w BUŁ. In Pierwsze dziesieciolecie [!] Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. 1945-1954. Łódź: Biblioteka Uniwersytecka, 1955, s. 47-55.

Mariola Augustyniak

artykuł opracowany na podstawie:
Augustyniak Mariola. *Katalog jako narzędzie informacji o zasobach biblioteki naukowej. Z doświadczeń Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*.
In *Multibibliotekarstwo. Praca zbiorowa*. Pod redakcją Mai Wojciechowskiej. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2018, s. 109-125.
książka w katalogu BUŁ

Literatura dziecięca w BUŁ

Drogi rodzicu, szukasz książek dla swojego dziecka do wspólnego czytania? Zapraszamy do Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Zgadza się, to nie żadna pomyłka. W naszym księgozbiorze głównym znajdują się różnorodne wydawnictwa, w tym także dla najmłodszych czytelników.

Największą grupę odwiedzającą budynek przy Matejki stanowią studenci pilnie uczący się do sesji lub piszący prace naukowe. Skąd zatem w naszych zbiorach książki dla dzieci, ozdobione niejednokrotnie kolorowymi ilustracjami? Przysyłane są one do Biblioteki UŁ w ramach egzemplarza obowiązkowego.

Obowiązek dostarczania egzemplarzy obowiązkowych do niektórych bibliotek w Polsce regulują akty prawne:
- Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (tekst jednolity) (Dz.U. 1996, nr 152, poz. 722, t.j. Dz.U. 2018, poz. 545)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibl. upraw. do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodz. publikacji oraz zasad ich przekazywania - Dz.U. 1997, nr 29, poz. 161
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 maja 1999 r. zmieniające powyższe rozporządzenie z dnia 6 marca 1997 r. - Dz.U. 1999, nr 50, poz. 513
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych z dnia 6 marca 2018 r.

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, jako jedyna w województwie łódzkim, jest uprawniona do otrzymywania jednego egzemplarza publikacji w ramach egzemplarza obowiązkowego. Dzięki temu nasze zbiory powiększają się nawet o ponad dwadzieścia tysięcy egzemplarzy rocznie. Jeśli, drogi czytelniku, szukasz książki w swojej bibliotece osiedlowej i nie możesz jej znaleźć, to zapraszamy do skorzystania z bogatego księgozbioru BUŁy.

Spora część trafiających do naszej biblioteki wydawnictw dla dzieci przekazywana jest do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. J. Piłsudskiego w Łodzi. Niektóre jednak, te najbardziej oryginalne i wartościowe, zostają u nas i czekają na najmłodszych czytelników. Co nowego pojawiło się ostatnio na naszych półkach ?

Książka ***"Jeremi Przybora małoletnim i stuletnim"*** z przyjaznym retuszem redakcyjnym Grzegorza Wasowskiego, wydana nakładem wydawnictwa Egmont. Znany poeta i satyryk z "Kabaretu Starszych Panów" dokonał w latach 1994-1998 adaptacji kilkunastu najsłynniejszych baśni Disneya. W spisie treści znajdziemy 17 baśni, wśród nich m. in.: Mała syrenka, Bambi, Zakochany Kundel czy Robin Hood. Pięknie wydana książka na każdej stronie ozdobiona jest barwnymi ilustracjami spod kreski wytwórni Disneya. To aż 367 stron, które czyta się miło do snu, ale jeszcze przyjemniej ogląda wspólnie z dzieckiem. Jedyna wada tego wydania, to ciężki papier kredowy i duży format, co może być nieco niewygodne podczas czytania dziecku jako "usypianki". Jednak te niewygody rekompensuje zarówno doskonały wybór baśni, jak i świetna edycja.
książka w katalogu BUŁ

Druga książka to ***"Dalsze przygody Misia Uszatka"*** Czesława Janczarskiego wydane przez Naszą Księgarnię, z ilustracjami wybitnego artysty grafika Zbigniewa Rychlickiego. Bohatera tej książki na pewno nie trzeba nikomu przedstawiać. Nowe wydanie przygód znanych z lat 70-tych składa się z dwóch części. "Bajki Misia Uszatka" to ponad 30 krótkich bajeczek, które Miś zasłyszał mieszkając w sklepie z zabawkami. Nocą zabawki opowiadały historyjki, Uszatek zapamiętał je doskonale, gdyż jak mówił "Jak przez jedno uszko wleci mi bajka, to już nie wyleci, bo drugie, klapnięte, ją zatrzyma". W drugiej części poznacie przygody Misia Uszatka i jego przyjaciół związane z zaczarowanym kółkiem. Niezwykle kolorowe ilustracje na każdej stronie, twarda oprawa oraz duża czcionka zachęcają do wspólnego czytania z dzieckiem.
książka w katalogu BUŁ

Ostatnią propozycją jest książka pt.: "***Ważne rozmowy. Czego uczy mnie Jezus?"*** Bogumiły Wróblewskiej z wydawnictwa eSPe. Jest to książeczka z serii "Boskie książki", poruszająca ważne tematy za pomocą 10 krótkich historyjek, odnoszących się do różnych fragmentów Ewangelii. Te opowiadania stanowią inspirację do rozważań i refleksji na temat uczuć - nie tylko własnych oraz problemów i wątpliwości związanych z naszą codziennością. Zawierają również próbę odpowiedzi na nurtujące najmłodszych czytelników pytania. Książka może także służyć pomocą rodzicom na różnych etapach mądrego wychowania w szacunku i miłości do otaczającego świata.
książka w katalogu BUŁ

Aleksandra Gulbinowicz

WARTO PRZECZYTAĆ

RECENZJA

Zuzanna Łapicka

Dodaj do znajomych

Zuzanna Łapicka, znana dziennikarka i felietonistka, miała w życiu szczęście spotykając tak wiele wybitnych osobowości. Wspominając czas dzieciństwa napisała: "Przez nasze małe mieszkanko na Karłowicza na Mokotowie (autorka była córką Zofii Chrząszczewskiej i aktora Andrzeja Łapickiego), przewalał się kwiat polskiej kultury. Jako dziecko nie zdawałam sobie sprawy z tego, kim byli goście moich rodziców". Jako żona Daniela Olbrychskiego, będącego u szczytu sławy, autorka podróżowała wiele lat po Europie. Okres stanu wojennego spędziła we Francji, gdzie środowisko polskich emigrantów "było darzone szacunkiem" i zostało zaproszone do paryskiej elity intelektualnej. Należeli do niej najwięksi francuscy aktorzy, reżyserzy i pisarze lat 80. Wśród bliskich, polskich znajomych Zuzanny Łapickiej byli m. in.: Agnieszka Osiecka, Magda Umer, Krystyna Janda, Krzysztof Kieślowski, Andrzej Wajda, Jerzy Skolimowski, Artur Rubinstein, Jeremi Przybora, Adam Hanuszkiewicz i wielu innych, z którymi wielokrotnie łączyły ją wieloletnie przyjaźnie.

Te doświadczenia w połączeniu z wyjątkową osobowością autorki sprawiły, że wielu przyjaciół namawiało Zuzannę Łapicką do spisania wspomnień. "Mówiono mi tak zwłaszcza wtedy, gdy zabawiałam towarzystwo anegdotami o znanych, intrygujących osobach, które udało mi się w życiu spotkać" - pisała. Owocem tych przyjacielskich nacisków jest książka "Dodaj do znajomych", stanowiąca zapis luźnych anegdot, nie związanych ze sobą ani czasem, ani miejscem, ani bohaterem. I tak wpadamy do domu autorki wraz z Agnieszką Osiecką by pochwalić się nowym tekstem ("Pamiętam pierwsze czytanie u nas w salonie tekstu "Niech żyje bal". Seweryn Krajewski brzdękał na gitarze, ona dopisywała słowa. Leżąca na kanapie Maryla (Rodowicz) mówiła: przecież tego nikt nie będzie słuchał"), na herbatę do mieszkania Neli i Artura Rubinsteinów, gdzie Daniel Olbrychski uczył się prawidłowego ułożenia rąk na fortepianie przed rolą w filmie, a na weekend zaglądamy do Chałup z Magdą Zawadzką i Gustawem Holoubkiem. Wszystkie te historię przepełnione są humorem, a bohaterowie, mimo swojej już znaczącej pozycji zawodowej, wiodą normalne życie i zachowują poczucie rzeczywistości.

Dodatkową wartością wspomnień jest odpowiednia selekcja wydarzeń i język wypowiedzi. Autorka pisze we wstępie: "z grona osób mi bliskich wybrałam osoby publiczne, powszechnie znane. Uznałam, że jeśli i tak mają to nieszczęście być bohaterami mediów, którym przypisuje się wyssane z palca historie, to moje anegdoty nie wyrządzą im większej krzywdy wizerunkowej". "Dodaj do znajomych" to książka o prawdziwych przyjaźniach i o tym, co naprawdę jest w życiu ważne. Polecam.

książka w katalogu BUŁ

Anna Podgórska

RECENZJA

Jakub Małecki

Nikt nie idzie

Samotność w wielkim mieście według Jakuba Małeckiego.
Długo szukałam wśród wydanych w ostatnich latach powieści takiej, która będzie bliska mojemu spojrzeniu na świat i pokaże prawdziwy, w moim odczuciu obraz współczesnego człowieka. Przypadkowo natknęłam się na książkę Jakuba Małeckiego "Nikt nie idzie", do której przeczytania zachęcił mnie tekst na okładce "Po tym, jak Olga zobaczyła go po raz pierwszy, uporczywie wracał do niej w myślach. Tajemnicza postać z kolorowymi balonami. Ni to mężczyzna, ni to dziecko. Ona samotna, on osobny i zamknięty we własnym świecie. Ich losy przetną się ponownie na skrzyżowaniu ulic w chwili tragicznego zdarzenia". Ten krótki tekst nie oddaje w pełni nietuzinkowości powieści - ja nie mogę przestać o niej myśleć, a właściwie o losach ludzi, którzy w ciągu jednego wieczora stali mi się bardzo bliscy. W prozie Małeckiego urzekła mnie oszczędność w słowach, minimalizm opisów, prostota scen, co nadało opowieści szczególny klimat, zachęcając do przeczytania innych książek tego autora ("Rdza", "Ślady", "Dygot").

Głównymi postaciami powieści " Nikt nie idzie" są niepełnosprawny Klemens i jego mama Marzena (mąż - pilot zginął w wypadku), których los zetknie z historią Olgi i Igora. Autor nie tylko z literacką wrażliwością opowiedział życie dwóch kobiet pragnących odzyskać spokój po dotkliwej stracie, ale także w piękny (niemal idealny) sposób ukazał codzienność i samotność w wielkim mieście. Jednocześnie uświadomił mi, że mając wszystko, można nie mieć nic, a nie mając nic, można być bogatszym od innych, jeśli odnajdzie się "duszę" w na pozór prostych przedmiotach i czynnościach. Bohaterowie Małeckiego ciągle wracają do przeszłości i wspomnień pełnych wyrzutów sumienia, niewypowiedzianych w porę słów, nieodgadnionych postanowień. Poznanie ich losów tylko w niewielkim stopniu wyjaśnia irracjonalność podejmowanych decyzji. I takie jest właśnie życie we współczesnym świecie, w którym nie ma nic stałego i nic pewnego.

książka w katalogu BUŁ

Renata Felińska

WYBRANE NOWOŚCI KSIĄŻKOWE

LITERATURA
Marek Palczewski
Teorie newsa : historia, definicje, konteksty, dyskursy newsa w kręgu kultury zachodniej

LITERATURA
Maya Jasanoff
Joseph Conrad i narodziny globalnego świata

LITERATURA
Marcin Rychlewski
Magia krajobrazu : polska liryka pejzażowa i malarstwo XIX oraz XX wieku

PRAWO
red.: Edward Gniewek, Piotr Machnikowski
Zarys prawa cywilnego. 3 wyd.

PRAWO
Damian Krakowiak
Sprawca niepoczytalny w procesie karnym

ZARZĄDZANIE
Aleksandra Łapko, Natalia Wagner
Logistyka dystrybucji : trendy - wyzwania - przykłady

MARKETING
red. nauk.: Muzahim Al-Noorachi, Łukasz Sułkowski
Marketing we współczesnej gospodarce : wybrane zagadnienia

GEOGRAFIA
red.: Bogusław Luchter, Jerzy Wrona
Podstawy geografii społeczno-ekonomicznej świata

MEDYCYNA
Maria Borkowska
Integracja sensoryczna w rozwoju dziecka : podstawy neurofizjologiczne

ARCHITEKTURA
Radosław Gajda, Natalia Szcześniak
Archistorie : jak odkrywać przestrzeń miast?

LEKSYKON BUŁ - dotychczas opracowane hasła

Redakcja: Mariola Augustyniak, Piotr Puchowski. Siedziba redakcji: Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi, ul. Matejki 32/38, 90-237 Łódź, tel.: 42 6356002.
Wydawcą Biuletynu BiBUŁa jest Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. Nr 3/2019 (134) napisz do biBUŁy